

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд

за получаване на научно-образователна степен „доктор“

по професионалното направление 3.1. „Социология, антропология и науки за културата“ (Теория и история на културата. Приложно културознание)

Тема на дисертационния труд:

„КУЛТУРНОТО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО.

АКТУАЛНИ КОНЦЕПЦИИ И ТЕХНИТЕ ПРИЛОЖЕНИЯ В БЪЛГАРИЯ“

Автор на дисертационния труд: Невена Николаева Добрева

Автор на становището: Доц. д.н. Иван Димов Кабаков / Софийски университет „Св. Климент Охридски“ / Философски факултет / Катедра „История и теория на културата“

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд на Невена Николаева Добрева поставя темата за културното предприемачество в условия на криза и промяна на политическите и икономическите модели не само в ЕС, но и в света. Тази ситуация предполага тяхното преосмисляне чрез използването на творчеството и иновациите в търсене и откриване на нови решения за производство и реализация на култура. Актуалността налага и следващото фокусиране на изследователската оптика – прилагането на културното предприемачество в България, превърнато в предмет на изследването, което изявява проблеми от различен характер спрямо представените в първата и втората глава, позволявайки осъществяването на сравнителен анализ с оглед постигането на научни и практически ориентирани приноси и изводи.

Дисертационният труд е с обем от 259 страници, включително списък на използваната литература с 273 заглавия, 1 фигура, 7 таблици, 7 графики и 3 приложения. Структурата на дисертацията се състои от увод, три глави и заключение.

Уводът поставя в изследователска перспектива проблема за културното предприемачество в България, очертава обектната област и използваните методи във връзка с целите и задачите на предприетото изследване.

Първата глава представя новите предизвикателства пред културните и творчески организации чрез поставянето на основните понятия и изработването на работно понятие за културно предприемачество в контекста на новите реалности и съществуващите различни типове предприемачество, използвани за сравнение при очертаването на неговите отличителни характеристики. Изработена е типология на различни видове предприемачество на чиято основа се очертава фигурата на предприемача и се аргументира понятието за културно предприемачество. В различни части от първа глава са разгледани значими проблеми и теми за културното предприемачество като „Новите медии и културата на участие“, „Създадено от потребителите съдържание“, „Публики и/или потребители“, „Културни и творчески индустрии“ и „Иновативност в културата“.

Във втората глава се изследват новите бизнес модели, създаването на стойност, авторското право и финансовите инструменти, за да се очертаят възможностите за реализация на културно предприемачество. Подробно и аналитично са разгледани не само представените теми, но и понятия и категории като клъстер, инкубатор, работа в мрежи, лаборатория, краудсорсинг, верига на стойностите и брандиране.

Истинското предизвикателство настъпва с третата глава - „Културното предприемачество в България“. В тази част от дисертацията се идентифицират характеристиките на предприемачеството в България, знанията и умения, които са

необходими за осъществяването на тази дейност в българската социално-икономическа среда, както и основните бариери пред предприемаческите инициативи в областта на културата. Оказва се, че е много трудно да се говори и изследва културното предприемачество, не само поради обичайно липсващите данни, но и поради относително малкия брой от лица, които се (само)идентифицират с тази позиция, спрямо този в други страни-членки на ЕС. Това е различие, което изисква повече културна чувствителност към особеностите на средата, отвъд универсалните предписания за „правилно“ културно предприемачество, представени в първа глава на дисертацията. В тази глава са анализирани резултатите от проведеното емпирично проучване по отношение на проблематично очертаващата се фигура на културния предприемач във връзка с направените изводи от осъществената историческа реконструкция в предходната част, както и относно проблемите, свързани със средата за осъществяване на културно предприемачество в България, новите организационни модели и тяхното място в управлението на културата, авторските права и използваните източници на финансиране. Трета глава приключва с изводи и препоръки за подобряване на условията за работа с оглед осъществяването на културно предприемачество.

В Заключението са представени основните изводи от осъщественото изследване (с. 31 от Автореферата) и аргументирано е потвърдена работна хипотеза, а именно че „в контекста на съвременните икономически и социални промени, ролята и значението на културното предприемачество нараства, а културният предприемач се превръща в централна фигура в управлението на процесите в изкуствата и културата“ (с. 29 от Автореферата и с. 230 от дисертационния труд).

АКТУАЛНОСТ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

В условията на криза и промяна дисертационният труд на Невена Добрева предлага алтернатива на установения начин на управление на културата като в изследването подробно са анализирани и аргументирани неговите слаби страни.

Практически ориентираният изследовател в лицето на Невена Добрева обаче не се ограничава само с идентификацията и анализа на проблемите, но и предлага 11 препоръки за подобряване на актуалното състояние на културата (с. 27 - 29 от Автореферата и с. 227 - 229 от дисертационния труд). Те разкриват интересни перспективи за развитие и за културното предприемачество в България.

ПРИНОСИ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Освен посочените приноси на дисертацията на с. 34 от Автореферата, трябва да се прибави и изключително прецизното разграничаване на културните мениджъри от предприемачите в областта на културата. „Те се различават от културните мениджъри, според Невена Добрева, по това, че предприемачът се насочва към неразработените пазарни ниши в културата, като рискува собствени средства или ресурсите на своята организация в намирането на иновативни решения на съществуващи проблеми, при въвеждането на нови продукти и услуги и за оптимизиране на работния процес. Културните предприемачи са „производители“ на промяната, към която впоследствие се отправят и културните мениджъри, за да капитализират ползите от нейното осъществяване в практиката“ (с. 30 от Автореферата и с. 231 от дисертационния труд). Нещо повече – разграничението е използвано в дисертацията на Невена Добрева като предпоставка за взаимодействие на двете фигури с оглед постигането на различни цели, които предполагат съвместното им съществуване в съвременните общества.

ПРЕПОРЪКИ И ИЗВОДИ

Във връзка с актуалността на темата за културното предприемачество, не само за България, но и за света, и с оглед на изразеното позитивно отношение към осъщественото изследване и неговите практически ориентирани резултати, моята препоръка е дисертацията да бъде издадена след преработване на нейното съдържание за много по-широка читателска аудитория.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Качествено извършената изследователска работа, която отговаря на научните стандарти и изисквания за дисертация, дава достатъчно основание да се присъди на Невена Николаева Добрева научната и образователна степен „доктор“.

5.01.2016 г.

Доц. д.н. Иван Кабаков